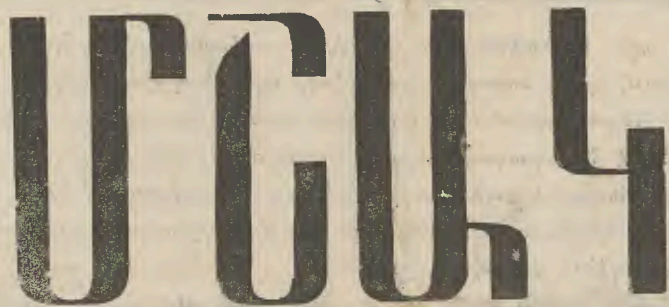

ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաբաղադրացիք դիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Маск».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Ցայտարարութիւններ համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Մեծ-Ղարաբաղի
սայից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր—ԱՌ-
ՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Թիֆլիսայից: Ար-
տաքին լուրեր—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱ-
ՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Հաշիւ տեղական հայ մամուլի կա-
թողիկոսական խնդրում կատարած գործերի:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՄԵՏ-ՂԱՐԱԲԻԼԻՍԱՅԻՑ

Ապրիլի 26-ին

Ներկայգործութիւնը առաջ է գնում մեզանում,
ամենալաւ երկրագործն անգամ ստիպված է միշտ
հաց մուրալ Շիրակից. գիւղացու աշխատանքը
վարձատրվում է շատ փոքր չափով: Ֆիզիկական
այլ պատճառներով հետ այս անշարժութեանը քիչ
է նպաստում նոյն իսկ վարելահողերի խիստ սա-
կաւորութիւնը: Հողագործը անհարապած անընդհատ
սերմանում է այն հողը, որի ոյժերը արդէն սպառ-
վել, անընդունակ են դարձել արտադրելու գիւ-
ղացու ցանկալին: Եթէ աւելացնենք սրա վրա, որ
հողը ցորենի հետ արտադրում է ցորենի մեծու-
թեամբ և ծանրութեամբ «գիւղ» անուանեալ հա-
տիկը (ցորենից է փոխարկվում, առատ է լինում
մասնաւոր անձրեային տարիներում), որ թմբեց-
նող, քննցող ցատկով զանազան ռենի, հասկանալի կը
լինի մեր գիւղացու անմիջապէս գրութիւնը: Ղա-
րաբաղի լեռները ժամանակի կրօնատ է համարում
աղբով պարարտացնել հողը. այ. Ղարաբաղեանը

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՇԻՒ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՀԱՅ ՄԱՍՈՒԼԻ ԿԱՌՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ

ԽՆԴԻՐՈՒՄ ԿԱՏԱՐԱԾ ԳՈՐԾԵՐԻ

34. «Մեղու» լրագիրը սուտ պարկեշտութեամբ
հռչակում էր, որ ամեն չէ տալիս, բայց եթէ հարցը
գալիս է միւս ընտրելիքներին, մասնաւոր Ներքին
պատրիարքին, անուանարկելու, այն ժամանակ մե-
ռանում է իր խոստումը և լիտի միայն յատուկ
սուտ պարկեշտութիւնը: Երևում է, որ այդ լրա-
գիրը ընտրելին միայն անարժան է հրապարակում
երևալու, նաև «Մեղուի» ներքին համոզմամբ
բն:

35. «Նոր-Վար» թերթը իր պոռոտախո-
սութեամբ աշխարհ թողնացնում է, որ «ա-
մեն կաթողիկոսական ընտրելի համար նրա է-
ջերը բաց են, նա կուսակցութեան չէ պատկա-
նում: Այդ հրաւերի համաձայն նա իր թղթակից
քծ. Արամեանի մի նամակն է հրատարակում, մի
նամակ, որով Մակար եպիսկոպոսին «հանձար» է
անուանում և խոստանում է այդ տիտղոսը դո-
կումենտներով հաստատել, բայց այդ երեսակա-
կան դոկումենտները լոյս աշխարհ չը դուրս ե-
կան: «Նոր-Վարը» այդ նամակով շատ զոհ եղաւ
և ոչինչ ծանօթութիւն, զիտողութիւն չարաւ
(մինչդեռ ինքը մեղադրում էր «Մշակին», որ
վերջինս ցարութիւն եղ. կենսագրութեան համար
գիտողութիւն չէր արել) և ինչ հարկ կայ այն նա-
մակին ծանօթութիւն անել, չէ որ «Նոր-Վարի»

իր մի դասախոսութեան մէջ ծանօթացրեց աղբի-
նեւ հոգանակի հետ և չօգտակելի երազով ցոյց տուեց
նրա օգտակարութիւնը: Բայց հազիւ թէ կար-
գանանք խորտակել մեր պապական նախադասա-
մանքները և ձեռնամուխ լինենք այդ օգտակար
միջոցին, որ ինքն ըստ ինքեան մի առանձին
գիտարարութիւն չէ ներկայացնում: Պէտք է տեսնել
մի և նոյն ժամանակ, որ մեր հողային սահման-
ները փոքր ինչ ընդարձակելու հնարներ կան,
բայց տարաբաղադրաբար փորձական մարդիկ չենք:
Եթէ չարժեք, խոստում ենք, այդ լոկ ձեռնամու-
թիւն է միայն: Մենք գործի ետեւից մանաւալ չը
գիտենք, անտարբերութիւնը այսպիսի կենսական
հարցերում ընդհանրացած ախտ է մեզանում:

Ղարաբաղի լեռները չէ կարող իր յոյսը դնել և
այդեզործութեան վրա, որպէս արդեն աւելում պա-
րագործները վրա: Կլիման խիստ է և հասարակ
ծառայողութեան (ինձնոր, տանձ, ծիրան, ոչ բարձր
տեսակներ) ցանկալի յաջողութեան համար պա-
հանջվում է ծանր աշխատանք, մասնագիտութիւն
և նշանաւոր դրամապոլիս: Գնեք ըստ Պրոսկու-
րեանովը 25 տարի է եւրոպական ձևով մի այգի
ռենի: Եթէ աւելին չստանք, գոնէ 30 հազար
ծախսած կը լինի (այժմ 10 հազարով, ահապէս
աների հետ դնող չը կայ): Բայց մի և նոյն ժա-
մանակ Պ. Ղարաբաղեանի ասելով այգին դեռ
ևս վաղեմի դրութեան մէջ է, և ինչ արդիւնք
է տալիս այդ ահապէս գումար կլանող այգին, մի-
որ և է 6—700 ր. այն էլ միմիայն յաջող բեր-
քի ժամանակ և 15 տարի սպասելուց, նշանաւոր
գրամագրուր վատնելուց յետոյ:

Աւելորդ է ասել, որ շատ անգամ արդիւնահա-

ցանկացածն էլ հէնց նա է, որ Մակար եպիսկո-
պոսը գովում, ոյժ ստանայ...

Յետոյ այդ լրագրում հրատարակվեց Յ. Տէր-
Մովսէսեան ստորագրութեամբ մի նամակ էլ, որով
հեղինակը առաջարկում էր իբրև յարմար ընտրելի
Խորհրդան Հայրիկին, բայց այստեղ «Նոր-Վարը»
չէ մոռանում իսկոյն ծանօթութեամբ յայտնել, որ
նրա անունը տալը անգամ աւելորդ է, «նա բոլոր-
ովին անպարմար է և ալին»: Իսկ այ. Տէր-Մովսէ-
սեանի նամակը «Նոր-Վարում» հրատարակելու
բուն նպատակը նա չէ, որ ցոյց տայ իբրև ոչ
մի կուսակցութեան չը պատկանող մարդ, թէ նա
Խորհրդանին է առաջարկում իբրև յարմար ընտրելի:
Ո՛չ, այլ նա է նպատակը, որ մի անգամ ևս
առիթմ ունենայ վայրկիւրային յիշողներով հարու-
ծել Ներքին պատրիարքին:

Յիշեալ թերթը միայն այսքան անկողմնա-
կալ կարող է լինել, աւել չէ կարելի պահանջել,
իսկ փողոցի ստամբակ գրչակներին էլ քաղաքա-
վարի գրեւոր չէ կարելի սպասել:

36. «Նոր-Վարը» համարում է իրան ուսումնա-
յերի օրգան, նրա կարծիքները թարգման, որով
հետև միակ ամենօրեայ թերթին է և ամենից շատ
տարածված է: Բայց աշխարհագրութեամբ առաջին
տարին թերթ տարածելը և շատ բաժանորդ ու-
նենալը դեռ նրան իրաւունք չի տալ ուսումնայերի
մեծամասնութեան բերան համարվել: «Նոր-Վարը»
բաժանորդների եթէ ոչ շատ գոնէ երեք քաղաքում
նրա գաղափարներին և սովետութիւններին համա-
միտ չի լինի, այլ բոլորովին զրուած էլ է: Այն-
սուտ, որ այդ լուս կերպով կը հաստատվի միայն
գալ տարի և ոչ վաղ: Եթէ այ. Սպանդարեանի
թերթը յաջորդ տարին էլ այնքան բաժանորդ ու-
նենայ որքան այս տարի, այն ժամանակը թող
պարծենայ և իրան ուսումնայերի բերան համարի:
Այս տարի նրա հունձը առատ էր, լրագիրը մեծ
խոստումներով և խօսքերով ծնվեց և կաթողի-
կոսական շահաւէտ խնդիրն էլ հրապարակում
տեսնելով, նրա շլիքներն փաթեթվեց:

37. Կաթողիկոսական խնդրի վերաբերմամբ լոյս
տեսաւ օրերուսնաւ «Ճշմարտութեան» հեղ գիտուոր
Արմենակ Սիւնիի մի անմիտ բողոքական «Կաթողի-
կոսական ընտրելիքներ» վերնագրով: Ինչ կամենալ
կայ այնտեղ գրած. գեղեցիկ դիմանքեր և անձու-

նելու հնար չունենալով խնձորները չեն գիտա-
նելու հոգանակի հետ և չօգտակելի երազով ցոյց տուեց
նրա օգտակարութիւնը: Բայց հազիւ թէ կար-
աղքատ գիւղացու ոյժից վեր է, այլ նոյն իսկ հա-
րուտին ձեռնառու չէ: Իսկ մասնաւոր ընտանե-
կան փոքրիկ պարտեզներ սովորական են և այդ
մասին կարելի չը կայ պառակտական խրատներ
կարգալ: Մեր թղթակիցներին բարեկամական
խորհուրդ կը տալին («Նոր-Վար») կենսական հար-
ցերի հետ չը խաղալ. ուրիշի դուռ ուղի չը
պարզալ, տեղական կենսաւր և մարդիկը լաւ ու-
սումնասիրել, եթէ չեն ցանկանում, որ իրանց
յոյրածները (մեծ մասը անուանարկութեան
են ծառայում) լոկ ձեռի համար գրված լի-
նէին:

Բնութիւնը ինքը և կենսաւր փորձերը պարզ
ցոյց են տալի, որ մեզանում գիւղատնտեսական
երկու ճիւղ բաւական մեծ յաջողութեամբ կարելի
է առաջ տանել. մասնաւորապէս մեղրապահա-
թիւն և ընդհանրապէս անասնապահութիւն: Ա-
ռաջինին խիստ նպաստում է յաջող կլիման, հա-
րուտ անտառը, ծաղկաւէտ դաշտերն ուսարբը,
որոնք միշտ առատ պաշար կարող են տալ մե-
ղաներին: Այդ մասին բաւական էին մինչև ան-
գամ մի քանի ընդհանուր տարրական գիտելիքներ
(գիւղացի չէ հետաքրքրվողին ձեռք բերել), քանի
որ բնութիւնը աւելի ժողովրդական է և գործում
քան գիւղացու ձեռքը: Այս պարագրիտը շատ
ձեռնառու է մասնաւոր աղքատ դասի համար, ո-
րովհետև ոչ մեծ գրամագրուր և ոչ մեծ աշխա-
տանք է պահանջում և կարելի է սկսել փոքր չա-
փով: Բայց գործի աւելի յաջողութեան համար

նր գէղեք, ի նպաստ իր հաւանած կաթողիկո-
սացու Մուրադեան եպիսկոպոսին ամենայն բան,
բանէր եմ ասում, որ Մուրադեան եպ. երազում
անգամ չէ տեսել, իսկ հակառակ մտայնաւ ընտ-
րելիքները—որքան ստույթիւն և ստույթիւն որ
կամենայ մարդ:

Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղինակը հաւատացնում է, որ ինքը մի
անկեղծ, անաչառ և Հայաստանեայց եկեղեցու
չահերին նախանձախնայել մարդ է, վաճառող խնդ-
րում է, որ իրան հաւատան. օրինակ, նա խնդրում է
հաւատան, որ Ներքին պատր. բոլոր արժանաւո-
րութիւնը «միայն քաղաքագիտական ընդունակու-
թիւնն է» իսկ Խորհրդանին—«միայն թուրք աղ-
բաներ լինեն» և յետոյ աւելացնում է որ «սրանք
հանգամանքների բերմամբ են ժողովրդականութիւն
կամենայ մարդ:
Բայց հեղին

«Նոր-Իսարը» այդ անունը դիտմամբ չը յիշ-
բալդ այն ճանապարհը, որով նա առաջնորդ

վրէ կաննեց անըաղդ երկտասարդին»:

ԻԳՊԻԻԻՅ մեզ հաղորդում են. «Ապրիլի 18-ին Կարսի նահանգապետ պ. Տօմիշը Կողբի ճանապարհով եկաւ իգդիր. մեր գաւառապետի մօտ մէկ օր հիւր լինելուց յետոյ, հետեւեալ օրը դարձեալ նոյն ճանապարհով գնաց իր տեղը: Թէ ինչպէս համար էր եկել պ. նահանգապետը այդ մեղայտի չէ: Մեր իգդիրի հասարակութիւնն էլ, իր բանց տանուտէրի առաջնորդութեամբ, զինուորային պ. նահանգապետին: Պիշերը գաւառապետի պատն առաջը լուսաւորված էր ի պատիւ պ. Տօմիշի. տեղական զուգնան էլ նուագում էր մինչև փշերովայ տանն և մէկ ժամը»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐԳԻԱՅԻՑ

Վան, 3/15 ապրիլ 1884

Լմեցի Թովմասը որոյ անձնապաշտպանութեան համար մի նշանաւոր քուրդ սպանած և այդ պատճառով երեք տարիէ վեր չղթյալակալ բանտարկուած լինելը քանիցս գրած եմ ձեզ, ուրախութեամբ կիմացունեմ այսօր «Մշակի» ընթերցողներուն որ վերջապէս արձակուեցաւ բանտէն, իր անմեղութիւնը վճռուելով: Որովհետեւ Թովմասը այսչափ երկար ժամանակ անգործ մնալով իւր ընտանիքով հանդերձ վերջին ատիճան խեղճ վիճակի ենթարկուած է, եկեղեցիները սկսած են կիրակի օրեր հանգստակութիւն անել նրա համար իւր կարեւոր այդ գումարով փոքր ի շատէ միւսերարեւ իւր աղքատացած ընտանիքը:

Մեր նախկին նահանգապետ Հասան փաշան մի քանի օրէն յետոյ կը միկնի Վանէն: Պօղոս սրբազան և իւր համակուհիները չը յաջողեցան վերահաստատել նրան իւր պաշտօնի մէջ: Կասեմ թէ մեր նորնորդը նահանգապետ Համիդ-փաշան մի ամսէն յետոյ կը հասնի Վան:

Հասան փաշան դեռ չը մեկնած, իր վերջին հարստանարութիւններն ալ ի դոծը կը դնէ: Մի քանի հարուստ հայերէ փոխառութիւններ արած լինե-

լով, այժմ իւր պարտքերը վճարելու ժամանակ կը գրէ նոյն. գրէթէ կէս առ կէս կը գեղչէ և այնպէս կը վճարէ: Եթէ գանդատին, սպառնալիքներ կան նոյն: Նախանգեան Կարապետին 150 ոսկիի չափ փողերը կերաւ մարտեց: Շարանպէշեան Եղիազար Էֆենդիին իւր մօտ կանչելով կասէ թէ պարտամուրհակ տուր որ պիտի վճարեմ քեզ, և 100 ոսկիի պարտամուրհակը առածին պէս կը պատուէ և ոչինչ չը վճարէ: Այսպէս և ուրիշ շատերն: Ան ապալիւր մի խաբարէ պէս վտանգաւոր նահանգապետ էր որին կաշխատէին պաշտպանել մեր հարուստները և որոնց զինն ալ այսպէս փորձանքներ բերաւ այժմ իւր մեկնելու առնէ:

Այս տարի ուտեստի վերաբերեալ բաները շատ աժան են: Յորենը շատ առատ է և արժէք չունի այժմ: Այս ալ մի ուրիշ տեսակ դժբաղդութիւն եղած է: Թիւրք կառավարութեան անհոգութեան և հարստանարութեան պատճառով մի այնպիսի ողորմելի դրութեան մէջ կապրի այստեղի ժողովուրդը որ եթէ մի տարի երաշտութիւն լինի և կը կորչի: Բայց եթէ շատ առատութիւն լինի, ինչպէս այս տարի, որովհետեւ ուրիշ տեղեր փոխաբերու միջոցներ և ճանապարհներ չը կան, հողագործի աշխատութեան արդիւնքը բոլորովին կը կորցունէ իւր արժէքը: Այժմ ցորենը այն աստիճան ինկած զին ունի այստեղ որ հողագործը ամբողջ տարին թափած քորնիքին և աշխատութեան փոխարէն գրէթէ ոչինչ չը տոնար: Երկու նոսր հացը (4 ֆունտ) 5 կոպէկ կը ծախուի: Եւստեղ այժմ: Շատ գեղացիներ տեսնելով իրենց շատ նուազիւր և արքունի տուրքերուն հետգնեալ բաղմապատկով, յուսահատուած որոշեր են թողուլ գութանն ու արտը և կամ առետուրով պարսպել եթէ ունեն դրամադուլ, և կամ Կ. Պօլիս և Տրիփլիս պանդոտներով մշակութիւն անել: Հողագործութեան այսպէս լքումն ալ յետոյ սով կը պատճառէ գոցը:

Շատ գիւղացիներ խորովին, մինչև իսկ քաղաքէն 4 ժամ միայն հեռի եղող Գուշաշէն գիւղէն, ներկայացած են տիկին Կամարապետի և յայտնած են իրենց դիտաւորութիւնը թէ ամբողջ գիւղով

Մակար սրբազանը, որի մասին խորհրդաւոր լուծիւն էր պահում «Նոր-Վարը» և որի համար ճանապարհ էր ուղղում նա «Մեղուի» հետ միասին:

44. Աւելացնեմ այս բոլորի վրա և այն, որ այդ երկու թերթերն էլ սկսեալ են թէ Տաճկաշաքատանի թեմերը պէտք է առանձին, առանձին ներկայացուցիչներ ուղարկեն Եւթիմիան ընտրութեան մասնակցելու, մերժում էին Կ. Պօլսոյ Ազգ. Ժողովի իրաւունքը ընտրութեան գործում, ամենայն անամօթութեամբ բռնաբարութիւն էին անուանում երեք միլիոն Տաճկահայոց մասնակցութիւնը ընդհանուր Հայոց կաթողիկոսի ընտրութեան մէջ և ամենայն ձեռք թափում էին թէ ուղղակի և թէ անուղղակի կերպով որ ընտրելին լինի ոչ թէ արժանաւոր հովիւ, այլ միայն այն խորհրդաւոր անձը, որի անունը ամաչում են պարզ յայտնելու:

Երբ «Նոր-Վարը» «Մեղուի» հետ միասին մի օր Գուշաշէն էր թէ կաթողիկոսական ընտրութեան պէտք է մասնակցեն միայն Ռուսահայերը, իսկ Տաճկահայերը չը մասնակցեն և միւս օրը Գուշաշէնը թէ յարմար ընտրելին է Մեկքիսեղեկը, մի-թէ Ռուսահայոց բոլոր 31 ձայներից 23 հոգեւորականները — անշուշտ բացառութեամբ — իրանց ձայնը կը տան Մակարին, քան թէ Մեկքիսեղեկին: Միթէ հաւատանք, որ «Նոր-Վարը» այդքան տգէտ է, որ մի ձեռով չինի և միւս ձեռով անգիտակցաբար քանդի իր այդ շինածը:

45. Բայց եթէ այդ երկու լրագիրները դիտաւորութիւնը իրագործվի թէ ազգի մեծագոյն մասի մասնակցութեան վերաբերեալ, թէ Ազգ. Ժողովի մասնակցութեան և թէ առաջարկած ընտրելի վերաբերմամբ, — ինչ կը լինի հետեւեալը: «Մեղուի» յետոյ ջրհեղեղ ասում են այդ եկեղեցւոյ և ազգի կեղծաւոր պաշտպանները: ձեռնարկ որ, եթէ նրանք իրանց նպատակներն հասնեն, եթէ նրանք բոլոր առաջարկութիւնները ընդունվելու լինեն, մինչ ականատես կը լինենք մի ջրհեղեղի:

Ահա թէ այդ անուանարկ լրագիրները իրանց նպատակներն հասնելու համար, ինչպէս էին խաբար ազգին և ինչպէս իրանց համար խաղաղը և ծաղրելու առարկայ էին չինել բարձր հիմնարկութիւններ և բարձրաս-

կուզեն Ռուսահայաստան գաղթել: Տիկին Կամարապետին համոզեր է նոյն գաղթականութեան շնորհաւոր հետեւեալներու մասին և յուսադրեր է թէ այս դառն վիճակին վերջ կը տրուի անշուշտ, թէ մի քիչ ալ պէտք է համբերեն և թէ կամեալով անկ իրենց ցաւեր քանի որ ինքն տիկինը չէ կա-րող պաշտօնական մի բան անել իրենց համար: Ահա անտեսական կողմից այս դառն վիճակի մէջ կը գտնուի այժմ մեր Վասպուրական: Առեւտուրը բոլորովին դադարած է: Խանութ պանները ի դուր չուկայ կերթան կուգան ամեն օր:

Հրանտ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Journal des Débats» լրագիրը ասում է, որ 1880 թվից Թարբուզ մահուան պատժի դէպք չէ եղել: Այս օրերս զլիստեցին մարդասպան Կամիլին, որը յամառութեամբ թաղցնում էր իր իսկական անունը և դրանով ամենքի հետաքրքրութիւնը բարեց: Մահուան պատժի կատարվեցաւ ամբարձր գրաւեց բոլոր փողոցները և աների պատուամաները: Ամբարձր մէջ պատժի ժամանակ սաստիկ անբաւականութիւն էր լսվում և նկատուի էր շարժում:

«Post» լրագիրը խօսքերով Վաղարշապատի գետ-պանը Լճից և վերադառնում եղիպատական հար-ցի մասին կոնֆերենցիա կամելու վերաբերեալ վճիռը անգլիական միւնիստրութեանը յայտնելու համար:

«Մարաքադաշներ» լրագիրները հաղորդում են, թէ Ս. Պետերբուրգի հասկացող չրջաններում լուր է տարածված, որ այս ամառայ վերջը Նիցացայում կը ժողովին մի քանի թաղաւորներ և դիպլոմատներ: Ասում են, որ աշնան սկիզբը կանցկացնեն այնտեղ աւստրիական և գերմանա-կան կայսրները իրանց առաջին միւնիստրներին հետ միասին և Եւրոպայի այլ մեծ պետութիւնն-րի մի քանի ներկայացուցիչներ: Այդ ժողովի նը-պատակը կը լինի թաղաւորների փոխադարձ բա-րեկամական յարաբերութիւններն հաստատել:

Թիման եկեղեցականներ, թէ ինչպէս լրբութեամբ զբաղարարում էին Ներսէս պատրիարքին, ազգի նշանաւոր մեծամասնութեան առաջին կաթողիկոսացուն:

Ողբան բաղդաւոր է խրիմեանը. նրա համար դեռ քիչ պատկաւանքով խօսեցան այդ փողոցի ստանալիները, որովհետեւ նա առաջին ընտրելի չէ, ապա թէ ոչ ինչ հայոյանք և պաշտօն պիտի տեղային այդ վեհ անձի վրա, ունի իսկ այն մար-դիկները, որոնց անհանգիստ է անում միայն Ներսէսը, որը իբրեւ առաջին ընտրելին այսօր նա է օրուայ հերոսը, նա է միայն նրանց համար ա-հարկու:

Բայց, պարոններ, մի վնասով, շարունակեցէ, օգուտ քաղեցէ դէպքից, որքան այդ ձեռ կը յա-ջողի: Ամենից առաջ ձեռ «Եկեղեցու ամենաշեր-մուսնող պաշտպան» և «միայն Մայր—Աթոռի չա-հերին կուսակից հռչակեցէ», իսկ յետոյ ընթեր-ցողներին աչքը թող փնջեցէ: Խնկարեցեցէ ում կամեալը, եթէ ոչինչ արժանաւորութիւն էլ չու-նենայ մէկը, եթէ չէր էլ ճանաչում միւսին, հոգ չէ, հանձար և քանքար անուանեցէ մէկին և զըր-պարտեցէ, սպառնացէ, ամբաստանեցէ միւսին, երկասորի սրբով և սոփեստութեամբ մի ծայ-րահեղութիւնից միւս ծայրահեղութիւն ընկէ, ա-մեն անազնիւ ձեռ թափեցէ ձեռ նպատակին հասնելու համար, բայց Ներսէսի և խրիմեանի պա-տիւ և յարգանքը ամենափոքր ջիւստ անգամ չի կրի այդ բոլորից, այլ բարի հռչակը աւելի էլ կաւե-լանայ, որովհետեւ հոգով չի մարկ բոցը, այլ կար-ծարծէ նրան, ի դուր են ձեռ թափած աշխա-տանքը, նրանց բարձր արժանաւորութիւնները չէր կարող քողարկել ինչպէս որ «կրակը յարդով չէ կարելի ծածկել, նա կայրէ յարդը և դարձեալ կը լուսաւորէ»: Հայաստանեայց եկեղեցական դա-սի մէջ, նրա հօրիզոնին վրա այսօր փայլում են ամենից պայծառ միայն երկու հոյակապ անուն-ներ՝ Վարժապետեան Ն. Ե. ր. ս. Ե. և Խ. Ե. Ե. Ե. Միկիտի:

Եթէ Հայ ազգը ի դիմաց ընթերցող հասարա-կութեան աչքից անցուցանելու լինի մեր այս «Հաշիւը» և քննէ, համեմատէ ու անաչառու-թեամբ մտածէ մի փոքր «Նոր-Վար» և «Մեղու» լրագիրները կաթողիկոսական խնդրում բռնած

—Կ. Պօլսից «Times» լրագիրն հաղորդում են, որ ռուսաց կառավարութիւնը այժմ արդէն վճռո-ղաբար յայտնեց, թէ սրպիսի փոփոխութիւններ է պահանջում ինքը Արեւելեան-Ռումէլիայի վարչու-թեան մէջ: Ս. Պետերբուրգի միւնիստրութիւնը արդէն պաշտօնապէս իր կանդիդատ յայտնեց Կրէստովիչին: Նա բողոքարացի է, Գաբրիւլով ի-րաւարանութիւնը ուսումնասիրեց և Կ. Պօլսի վե-րադառնալով մի համեստ պաշտօն գտաւ արա-րադատութեան միւնիստրութեան մէջ, ուր շատ տարիներ անցրեց: Ապա նա Արեւելեան—Ռումէ-լիայի գլխաւոր քարտուղար նշանակվեցաւ: Ալեքս-փաշայի մօտ և ներքին գործերի բաժնի ղերեկոր: Դա մի խաղաղասէր և ջերմ ազգասէր մարդ է, որը միշտ գտնում էր իր չափազանց տաքարին հայրենակիցներին: Բողոքական և յուսական եկեղե-ցիներին մէջ եղած երկար կռուի ժամանակ նա աշխատում էր հաշտեցնել երկու կողմերը, և երբ բողոքական եպիսկոպոսը պատճառ դարձաւ այն ճգնաժամի, որ նպատակ ունէր բողոքական եկե-ղեցիի ստեղծել, նա հրաժարվեցաւ նրա կողմը բռնելուց: «Times» լրագիր թղթակիցը հաղոր-դում է նոյնպէս, որ Ռուսաստանի ձայնը այդ գործում այնքան մեծ նշանակութիւն ունի, որ թէպէտ և Կրէստովիչը հակակրեւի է ուրիշ պե-տութիւններին, բայց եթէ Թիւրքիան նրան կանդի-դատ կառավարի, ոչ մէկ պետութիւն խտու-թեամբ չի բողոքի: Մանաւանդ որ, թղթակցի խօս-քերով, ոչ մէկ պետութիւն ինքիցստիվ չի յանձն առնի իր կանդիդատը ներկայացնել, երբ Ռուսաս-տանը այդպէս վճռողաբար պաշտպանում է Կրէս-տովիչին: Բոլոր պետութիւնները յայտնեցին ի-րանց վճիռ՝ statu quo պահպանել: Պ. Նէլիով այս օրերս խորհրդակցում էր թիւրքաց արտաքին գործերի միւնիստրին հետ, մի և նոյն ժամանակ թղթակցի խօսքերով, նա աշխատում էր ապա-ցուցանել միւնիստրին, որ ցանկանալով statu quo պահպանել, Ռուսաստանը սնդում է Ալեքս-փա-շայի իշխանութիւնից հեռացնելու վրա:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

գիրքի և կատարած գործերի համար, ինչ եղա-կացութեան կը գայ նա արդեօք, կը համոզվի թէ ինչ դեր են խաղում մեր մէջ այդ լրագիրները, կը կարողանայ արդեօք ազգը որոշել իր անկեղծ բարեկամը այն կեղծաւոր և սուտ բարեկամից, որի գլխին երէկ զալիններ էր դնում:

Իմ կարծիք այն է, որ այդ երկու լրագիրները իրանց բռնած ընթացքով ընթերցող հասարակու-թեանը, ազգի մեծամասնութեանը անրան ա-նասուհիներ ի տեղ են դնում և անամօթու-թեամբ կարծում են, որ մենք նրանց հսկան շահերի և կրքերի ձայնին կը ծափահարեմք. բայց ոչ, ազգը պէտք է ցոյց տայ, որ ինքը չէ անբան անասունը և երբեք հրապարակաբար ոչ շահ-խնդրութիւնը և ոչ կրքերի արքունութիւնը ազգին համար պատգամ չէ կարող լինել:

Եթէ հայ հասարակութիւնը դիտակցութեամբ է եղել մի լրագրի 25 ամեայ յօդուհանը տունում և նրա խմբագրի համար զաւիններ հիւստում և ոչ տղիտութեամբ, այսօր էլ պէտք է ցոյց տայ իր գիտակցութիւնը՝ ըստ արժանի գնահատելով վա-տերի հսկան ձգտումները, շահախնդրութիւնը և կրքերի արքունութիւնը:

Վերջապէս ազգը պէտք է սրբէ իր վրայից վայրենի, անբան անասուն կարծիքը, որ ունեն նրա վրա «Նոր-Վար» և «Մեղու» լրագիրներին խմբագիրները և ցոյց տայ նրանց ամենա շա-ռ. ա. փ. և ի. կ. ր. ս. Ե. իր արժանապատուութիւնը և գիտակցութիւնը:

Ջայն ի բաղմաց

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ «ՊՈՊՈՒՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐ-
ԳԵՐԻՅ» Գաշնակի համար, կազմեց Խ. Մ.
կարա-Մուրադյան. գինն է 1 ր. 35 կ. ծախ-
վում է Կենդրոնական գրադաճառանոցումը.
հետգհետէ կը ստացվին Մոսկովայից այս օրը-
նակ աշխատութիւններ:

1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳԱՂԱՔԱՅԻՆ
ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

պատիւ ունի յայտնել պ. պ. տանտէրե-
րին, որ այս մայիսի 7-ից քաղաքային գը-
նահատողական յանձնաժողովները կը սկսեն
վերստին պահատել քաղաքի մէջ գտնվող
բոլոր տնտեսական կայքերը: Մի և նոյն ժամա-
նակ վարչութիւնը խնդրում է պ. պ. տան-
տէրերից օգնել գնահատող յանձնաժողովնե-
րին ներկայացնելով սեփականութեան դո-
կումէնտները, եկամուտների մասին տեղե-
կութիւնները և յոյս տալով սահմանները
և այլն. այդ տեղեկութիւնները մանրամաս-
նաբար թւած կը լինեն անձնական առան-
ձին ծանուցագրերում: 1—3

ՊԱՍՏԱՐՆԵՐ (ՕՅՕՄ)

Ամենանոր նկարներով եկող սեղանի համար
ստացված են մեծ քանակութեամբ

ԵՂԲ. ՏԱՐՆՈՊՈԼԻ

Օղեւայի գործարանի պահեստում: Լո-
րիս-Մէլիքովսկայի փողոց (Փոստային), Զու-
բալովի տունը, հոգեւոր սեմինարիայի հան-
դէպ:

ԲՈՂՈՐ ՊԱՍՏԱՐՆԵՐԻ ԳՆԵՐԸ ԳՈՐԾԱՐԱ-
ՆԱԿԱՆ ԵՆ՝ 10 ԿՕՊԵԿԻՅ ՍԿՍԱՅ: 2—30

ՄԱՅԻՍԻ 10-ԻՆ 1884 թւի, առա-
ւօտեան 10 ժամին, Թիֆլիսի նահանգական
դատարանում աճուրդով ԿԸ ՄԱԽՎԻ ՀՈՂԻ
ՄԻ ԿՏՈՐ, որ պատկանում է Եօսիֆ Եակով-
լէվիչ Խիւնաշէվիչին և ունի հազար ինն
հարիւր քանակ և չորս քառակուսի սաժէն
(1,924) տարածութիւն. այդ հողը գտն-
վում է 15 սաժէն հեռու Թիֆլիսի երկա-
թուղու կայարանից և ծախվում է վարվարա
Միլոսեւսկայի պարտքը վճարելու գրաւակա-
նով: Այդ հողը տնտեսական նպատակները կարող
են դիմել Խիւնաշէվիչի ընտանիքները, որ գտն-
վում է ճանապարհների հարողակցու-
թեան վարչութեան մօտ, Սոլդատսկի փողո-
ցում (переезда), Բարանովի տանը. № 9

Աբաթ-Թուման, վանաներից մօտիկ տա-
լիս են վարձով ԱՄԱՐԱՆՈՑՆԵՐ 1 մինչև 6
սենեակ չոր և մաքուր, մեքենով: Կարելի է
հարցնել՝ վարանցովսկի Նաբերեժնայա, Ար-
շակ Ծովանեանի տուն: 2—3

2,000 ամենից ՀՈՉԱԿՎԱՅ ԲԺՅՆՆԵՐ
վաճառում են և խորհուրդ են
տալիս

ԴԿ. ՊՕՊՈԻ

ԳՏԱՅ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ ԱՍԱՐՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

բերանը և առամները պահպանելու այժմ գո-
յութիւն ունեցող որպէս ամենալաւ միջոցների:
30 տարվայ ընթացքում փորձված

ԱՆՍՏԵՐՆԵԱՆ ԲԵՐԱՆ
ՈՂՈՂԵԼՈՒ ԶՈՒՐ

ԴԿ. Ի. Գ. ՊՕՊՈԻ ՎԻԷՆԱ-
ՑՈՒՄ

աւստրիական պալատական առամներով,
ոչնչացնում է առաւմաւայաւը, բժշ-
կում է հիւանդ լինողները, պահպանում է
դժբերում է առամները, ոչնչացնում է
վատ հոտը, թեթեւացնում է մանուկների
առամները և բուսնելը, պահպանում է
միջոց է դիֆտերիաի դէմ, անհրաժեշտ
է հանքային ջրեր գործածելու ժամանակ. մի
շիւք արժէ 1 ր. 50 կ., կէս շիւք 1 ր. և 1/3
շիւք 60 կոպէկ:

Առամային փոշի խոտերից, արդէն
կարճատեւ գործածութիւնից յետոյ ա-
ռամները կատարելապէս սպի-
տակացնում է, չը փչացնելով նրանց:
Խորաբանիւր կարողայի գինը 70 կ.:

Առամային օժանդակ պատտա-
պակէ կարողանալով 1 ր. 20 կոպ.,
փորձված միջոց է առամները մաքուր
համար:

Առամային անուշահոտ պատտա-
բերանի ներքին մասը և առամները ա-
ռողջ պահպանելու համար, մի կտորը
արժէ 35 կոպ.:

Առամային սլոմբա ամենաու-
ղիկ միջոցը գաղտնի առամները անձնա-
պէս պիտիւրու համար: Փոքրիկ կարող-
կայի գինն է 2 րուր:

ՊՕՊՈԻ ԽՈՏԻ ՍԱՊՈՆ

ողբիւնների, բալիւնների, երեսի բծերի, երանդ-
ների, կոշտ մազերի և բուռնների, քորի,
ընդհանրապէս կաշու հիւանդութիւնների և
անմաքուրթիւնների դէմ:

Մշակում է Թիֆլիսում դեղատան ապ-
րանքների առևտուրի կովկասեան ընկերու-
թեան մէջ: (2—1)

ԹԵՅ ԱՌԱՋԻՆ ՀՈՒՆՁԻ այս
տարի չափազանց ԳՈՑՆԱՌՈՐ
ԵՒ ՀՈՑԱՒԷՏ: Այդ թէյից ստացված
է ԱՆԳՎԻՍԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ
50,000 ֆունտս և ծախվում է 25%
էժանքով: Թէյ 1 ր. 10 կ. մինչև 1 ր. 2-
կ., շատ լաւ ԿՕՆՖԱ թէյ 1 ր. 40 կ., գե-
րազանց ՄՕՆԻՆԳ թէյ 1 ր. 60 կ. (այս

թէյը ամեն տեղ ծախվում է 2 ր. և 2 ր.
50 կ.), ԿԱՍԱՌԻ թէյ 1 ր. 80 կ. և ամե-
նալաւ ԳՈՒՆՁԻ-ՖՈՒ թէյ 2 ր. ֆունտը
քարշը առանց թղթի: Նոյն տեղը սովորա-
բար լինում է 500 ԵՐԿԱՌԷ ՄԱՀԱՍԱՆՆԵՐ
6 ր.—60 ր.: ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂ մազերի հա-
մար: Երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ ամբողջ կովկասի
համար, շօթալի ԳՐԱՑ, շէֆիլդի ԳՐԱՆԱԿ-
ՆԵՐ, հրացաններ ԳՐԱՌ, ընկուկները ՎԵՐ-
ԼԻ, ԲԱՐՆԷՐԻ թամբեր, ՇՎԱՐՑԻ ալբոմներ:
ԱՆԳՎԻՍԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԸ գտն-
վում է Թիֆլիսի մէջ, Գիւրջովի փողոցի
միջոց Արծրունու դպրէնում № 156
57, 158, 159, 160: Նոյն տեղը մեծ քա-
նակութեամբ ԵՐԵՒԱՆԵՐԻ և տղամարդկանց
մահահանքեր 25% էժանքով թէյ ուրիշ
տեղ 10% էլ գինը: 24—100

ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՀԻՄՆ-
ԴԱՆՈՑ

(ԿՈՒԿԻԱ, ՎՕՐՕՆՑՕՎԻ ԱՐՁԱՆԻ ՀԱՆԳԻՊ)
Հիւանդները ամեն օր ընդունվում են.

Առաւօտեան՝ 9—12 1/2 ժամ, ՆԱԽԱՍԱՐ-
ԴԵԱՆ—վերաբուժական, վնասական և ա-
տալի ցաւերի:
10—10 1/2 ժ. ԲՈՒԿԻՎՕՎԱԿԻ—մանկական և
ներքին ցաւերի:
10 1/2—12 1/2 ժ. կին—բժիշկ ՇՄԻՏՅ—
կանանց, ներքին և աչքի ցաւերի:
10—11 ժ. (կիրակի, չորեքշաբթի և
ուրբաթ) ԲԵՅՈ—աչքացաւի:
11 1/2—12 1/2 ժ. (երկուշաբթի), ԲԱՐԱ-
ՑԵԱՆ—ներքին և ջրային ցաւերի:
Երեկոյեան՝ 5 1/2—6 1/2 ժ.—ՆԱԽԱ-
ՍԱՐԴԵԱՆ—ամեն օր:
ԲԱՐԱՑԵԱՆ և ԲՈՒԿԻՎՕՎԱԿԻ—չորեքշաբ-
թի և շաբաթ:
Համախորհուրդ (հիւանդանոցի բո-
լոր բժիշկների)—չորեքշաբթի և շաբաթ—
6 1/2—7 1/2 ժամը երեկոյեան:
Հիւանդանոցը ունի սենեակներ հիւան-
դների և ծնողականների համար: Երթեկ-
հիւանդները վճարում են լորտի համար
50 կ.: Հիւանդանոցի բոլոր բժիշկների հա-
մախորհրդի (կենսիլիում) համար 3 մա-
նէթ: Չքաւորները անվճար:
Հիւանդանոցի վերաբաւեւ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՍԱՄՈՒՐԱՑԻՆ ՅԱԻՐԸ

ՊԵՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ ԲՈՒԴՕ

Այս գինին շատ համեղ է և 25 տարիների ընթացքում աշոգութեամբ դործ է
գրվում հեռեւեղ դէպքերում: ԱՌՈՐԴԱԿԻ ԲԱՅԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ, ՍԱՄՈՒՐԱՑԻ ՅԱ-
ԻՐԸ, և ԱՆԿԱՆՈՆ ՄԱՐԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ:

Պէպսին «Բուդ» ծանաչված է փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և ստացել
է առաջին մեդալներ հեռեւեղ աշխարհահանդէսներին՝ ՓԱՐԻՅԻ 1867 թ., ՎԻԷՆԱՅԻ
1873 թ. ՖԻԼԱԴԷԼԲԱՅԻ 1876 թ. ՓԱՐԻՅԻ 1878 թ.:

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Կովկասի համար պահեստ. ԳԵՂԱՍԱՆ ԱՊՐԱՆԻՐՆԵՐԻ ԱՌԵՆՏԻ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ:

17—80 (Կ. շ.)

ԼՈՑՍՏԵՍԱԻ

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՐՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ամեն տեսակ վաճառականների համար և մատչելի
ձեռնարկ իւրաքանչիւրի համար, որ կամենում է ուսումնասիրել առևտրական գոր-
ծողութիւնները ու հաշուաւարտութիւնները:

«ԶԵՆՈՒՐԿ ԱՌԵՆՏԻՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒՍԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ»
վաճառվում է Կենդրոնական գրադաճառանոցում, պ. Շահվերեանի պալիլիումում,
պ. Եփրեմ Կատարեանցի լամպային մագաղանում, պ. Տէր-Սարգսեանի թղթա-
վաճառանոցում և եղբայր Ծովիւնովների բանկային գրասենեակում:

Օտարաբաղաւադիք դիմում են այս հասցեով. Въ Тифлисе, Сололакская
улица, домъ Корганова, Уредителю „Коммерческихъ курсовъ“, Степану
Мануэльянцу. Գինն է 2 րուրլի, (սակաւաթիւ տպված): Նոյն տեղից կարե-
լի է ստանալ ձրիապէս Առևտրական կուրսերի ծրագիրը և կանոնները:

5—8

ՀԱՂՈՒԵԿՂԻԹ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ի Տ Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ա Յ Ի

ց1-ն Մայիսի 1884

Պ Ա Հ Ա Ն Զ Ք	
1. Դրամարկ (առձեռն թղթագրում).....	64,057—99
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկայի բաժնում.....	13,049—50
3. Զեղջումն (Disconto) մուրհակայ երկու տոկոսաբերութեամբ.....	2,151,362—19
4. Զեղջումն տոկոսաբեր թղթերի, կարծանների և այլն.....	38,885—25
5. Փոխառութիւն գրաւականով.....	924,804—24
ա) Պետութիւնից ապահովեալ տոկոսաբեր թղթերի.....	617,940
բ) ոչ ապահով.....	27,915
գ) ապրանքների.....	1,570,659—24
6. Բանկայի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.....	239,840—38
7. Թղթակիցների.....	863,484—12
ա) Նոյն հաշիւ (Loro).....	787,079—42
բ) Բանկայի հաշիւ (Nostro).....	1,650,563—54
8. Բողոքած մուրհակներ.....	880—
9. Պայմանագրով անցուցուած փոխառութիւններ.....	21,474—
10. Ընթացիկ ծախսեր.....	18,073—40
11. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր.....	5,030—84
12. Յետ ստացուելիք ծախսեր.....	5,469—22
13. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր.....	14,168—79
Ի Ա. 5,793,514—34 Կ.	

Պ Ա Ր Տ Ք	
1. Հիմնական գրամաղուլ.....	1,000,000
2. Պահեստի գրամաղուլ.....	129,779—40
3. Աւանդներ.....	1,351,261—20
ա) Պայմանագրով.....	273,869—
բ) Գլխաւանդ.....	642,047—99
գ) Ընթացիկ հաշուով.....	479,888—18
4. Փոխառութիւն Թիֆլիսի Պետական Բանկայի բաժնից գեղջեալ մուրհակներով.....	600,314—77
5. Թղթակիցների (Loro).....	1,067,901—27
ա) Նոյն հաշիւ (Loro).....	1,668,216—04
բ) Բանկայի հաշիւ (Nostro).....	38,715—20
6. Բանկայի բաժնետոմսերու անվճար կտրոնների բաշխը 188 և 188 թ.....	57,699—87
7. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդներու, ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործ- ողութեանց.....	116,342—90
8. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ.....	35,694—56
9. Փոխանցիկ գումարներ.....	

Ի Ա. 5,793,514—34 Կ.